

АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН 2020 ОНЫ ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН

2020.07.05

Улаанбаатар хот

Авлигатай тэмцэх газар Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, 2020 онд дэвшүүлсэн зорилтыг ханган биелүүлэх чиглэлээр эхний хагас жилд дараахь ажил, арга хэмжээг хэрэгжүүлж ажиллалаа. Үүнд:

Нэг. Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх ажлын талаар:

Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.1 дэх хэсэгт заасан улсын хэмжээнд авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах, үйл ажиллагааг нь уялдуулан зохицуулах, нэгдсэн хөтөлбөр боловсруулах, арга зүйн удирдлагаар хангах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих чиг үүргийн хүрээнд тайлант хугацаанд Зам, тээврийн хөгжлийн яам, Авто тээврийн үндэсний төв, Цагдаагийн ерөнхий газрын харьяа Бүртгэл хяналтын төв, Сонгинохайрхан дүүрэг дэх Газрын алба, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Төв аймгийн Эрдэнэ, Сэргэлэн, Заамар суманд тус тус ажиллав. Ийнхүү ажиллахдаа авлига, ашиг сонирхлын эрсдэлийг тогтоох, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, хууль тогтоомж зөрчсөн, төрийн үйлчилгээг ил тод нээлттэй байдлыг хангаагүй, хүнд суртал бий болгосон, албан тушаалтан болон бусад этгээдэд давуу, ашигтай байдал бий болгож байгаа нөхцөл байдлуудыг тогтоон зарим зөрчлийг газар дээр нь арилгуулах, мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө, мэдээ, мэдээлэл өгөх зэрэг цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэв. Үүнд:

Зам, тээврийн хөгжлийн яам, Авто тээврийн үндэсний төвийн автомашины улсын дугаар олголт, бүртгэлийн үйл ажиллагаа, авлигын гэмт хэрэг гарах шалтгаан нөхцөл, хяналт шалгалтын мөрөөр гарсан зөрчил дутагдлыг арилгах чиглэлээр зохион байгуулсан арга хэмжээтэй танилцаж, зөвлөмжийн хэрэгжилт хангалтгүй, зарим зөрчил нэмж тогтоогдсон тул “Авто тээврийн улсын дугаар олголт, бүртгэлийн үйл ажиллагаанд гарч буй авлигын эрсдэл” уулзалтыг Зам, тээврийн хөгжлийн яам, Автотээврийн үндэсний төвийн удирдлага, мэргэжилтнүүдийг оролцуулан зохион байгуулж, зөвлөмж гардуулав. Зөвлөмжийн хүрээнд импортоор орж ирж буй авто тээврийн хэрэгслийн техник хяналтын үзлэгийн төлбөрийг давхардуулан тогтоосноор жилд дунджаар 30 орчим тэрбум төгрөг иргэд, аж ахуйн нэгж төлөх байсныг илрүүлэн таслан зогсоолоо.

Сонгинохайрхан дүүрэг дэх Газрын албаны үйл ажиллагаан дахь авлига, ашиг сонирхлын зөрчил гарах шалтгаан, нөхцөл, үйлчилгээний хүнд сурталыг тогтоох чиглэлээр дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар, Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба болон Газрын алба, дүүргийн Мэргэжлийн Хяналтын хэлтэс, Нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын газар, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Мэдээллийн технологийн газарт тус тус ажиллан, Газрын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн хүрээнд төрийн байгууллагуудын хамтын ажиллагаа, үйл ажиллагааны хоорондын уялдаа холбоонд дүн шинжилгээ хийж, зөвлөмж хүргүүлэв.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яаманд ажиллаж, Авлигатай тэмцэх газраас хүргүүлсэн зөвлөмж, Авлигатай тэмцэх Үндэсний хөтөлбөр, авлигын эсрэг хууль тогтоомжоор төрийн байгууллага, албан тушаалтанд хүлээсэн нийтлэг үүргийн биелэлттэй танилцаж, тус яамнаас олгодог зарим төрлийн тусгай зөвшөөрөл, мэргэжлийн байгууллагын 19 төрлийн эрхийн гэрчилгээ олгоход баримталдаг хууль тогтоомж, Засгийн газрын тусгай сан болох Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн үйл ажиллагаа, санхүүжилт, хөрөнгийн захиран зарцуулалтын байдал, тус яамны харьяа “Ойн судалгаа, хөгжлийн төв” УТҮГ, “Монгол Ус” ТӨҮГ, “Монгол Кувейтийн байгаль хамгаалах төв” ТӨҮГ, “Цэнгэг усны нөөц, байгаль хамгаалах төв” УТҮГ, “Аялал жуулчлалын хөгжлийн төв” ТӨААТУҮГ-ын эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, зорилтот түвшин, хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөө, түүний биелэлтийн талаарх мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийв.

Эрүүл мэндийн салбарын авлигын эрсдэлийг тогтоож, шийдвэрлэх арга замыг тодорхойлох, дүн шинжилгээ хийх, урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулахаар ажлыг эхлүүлээд байна.

Төв аймгийн Заамар суманд биологийн болон техникийн нөхөн сэргээлт хийх нэрийдлээр иргэн, аж ахуйн нэгжтэй гэрээ байгуулж, ашигт малтмалын олборлолт явуулж байгааг таслан

зогсоох, авлигын эрсдэл, нөхцөл байдлыг тодорхойлох өмнө хүргүүлсэн зөвлөмжийн мөрөөр хийсэн ажлын гүйцэтгэлтэй танилцав.

Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар, Газрын алба, Баянзүрх, Сонгинохайрхан дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтэс, Ашигт малтмал, газрын тосны газраас үзүүлж буй төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж, иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан хүсэлт, өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлт, үйл ажиллагааны зохион байгуулалтад тандалт, ажиглалт хийж, иргэн, аж ахуйн нэгжийн төлөөлөлтэй фокус ярилцлага хийж, илэрсэн зөрчил, дутагдлыг арилгуулах, авлига, ашиг сонирхлын зөрчил, эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр зорилтот арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна.

Авлигын гэмт хэргийн шалтгаан, нөхцөлийг арилгуулахаар хүргүүлсэн мэдэгдлийн мөрөөр хийсэн ажлын гүйцэтгэлтэй Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Гадаад харилцааны яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, Цагдаагийн ерөнхий газар, түүний харьяа нэгж, Төв аймгийн Сэргэлэн, Эрдэнэ сумын Засаг даргын Тамгын газарт ажиллаж, илэрсэн зарим зөрчил, дутагдлыг газар дээр нь арилгуулан, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр зөвлөмж хүргүүлэн, биелэлтэд хяналт тавин ажиллав.

Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.2 дахь хэсэгт заасан авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах, үйл ажиллагааг нь уялдуулан зохицуулах талаар аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг дэх гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх орон тооны бус зөвлөлд үүрэг, чиглэл өгөх чиг үүргийн хүрээнд авлигаас урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаанд иргэд, олон нийтийн хяналт, иргэний нийгмийн байгууллагын үүрэг, оролцоог нэмэгдүүлэн, идэвх санаачилгыг дэмжих зорилт, чиглэлийг хэрэгжүүлэхээр 21 аймгийн Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх салбар зөвлөлийн 2019 оны үйл ажиллагааны тайланг судлан, тус салбар зөвлөлийн дарга, нарийн бичгийн дарга нартай цахим уулзалт зохион байгуулж, орон нутагт дахь авлигын нөхцөл байдал, авлигын эсрэг хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, анхаарах асуудлуудыг танилцуулан 2020 оны авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх талаар үүрэг, чиглэл өглөө.

Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.4 дэх хэсэгт заасан төрийн бус байгууллага, иргэдээс авлигатай тэмцэх талаар явуулж байгаа үйл ажиллагаа, гаргасан санал, санаачилгыг дэмжин туслах, тэдний оролцоог нэмэгдүүлэх зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах чиг үүргийн хүрээнд авлигын эсрэг хууль тогтоомж болон Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангах, авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр иргэн, төрийн болон төрийн бус байгууллагатай хамтарч ажиллах чиглэлээр нийт 47 удаагийн уулзалт зохион байгуулав.

Нийслэлийн гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн хурлаар Нийслэлийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөлийн 2019 оны үйл ажиллагааны тайлан, 2020 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, Нийслэлийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөлийн ажиллах журмыг хэлэлцэх хуралдаанд оролцож, “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, Авлигын эсрэг хуулийн холбогдох заалтуудыг хангах, авлига, албан тушаалын гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр хэлэлцүүлэг, сургалт зохион байгуулах, сурталчилгаа хийх ажил” -ын хүрээнд нийслэлийн төсвөөс санхүүжилт олгон, хамтран ажиллахаар тогтлоо.

Залуус өөрчлөлтийн төлөө үндэсний хөдөлгөөн, Хуулийн хөтөч клубтэй хамтран ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдын дунд "New generation-No corruption" илтгэх ур чадварын нээлттэй тэмцээнийг цахим хэлбэрээр зохион байгуулсан бөгөөд тэмцээнд 125 сурагч оролцсоноос шилдэг 30, шилдгийн шилдэг 9 сурагч шалгарсан, Зорилготой залуус ТББ, “Brosis Pictures” кино компанитай хамтран “Шударга ёс” кино зохиолын уралдааныг 8-11, 12-15, 16-18 гэсэн гурван насны ангиллаар зохион байгуулж, нийт 256 хүүхэд кино зохиол ирүүлснээс 3 сурагч шалгарсан. Уралдаанд түрүүлсэн зохиолуудаас шилдгийн шилдэг нэг зохиолыг сонгож “Brosis Pictures” кино компанитай хамтран богино хэмжээний кино бүтээж, хүүхэд багачууддаа толилуулахаар ажиллаж байна.

Мэдээллийн ил тод, хүртээмжтэй байдлыг хангах, залуучуудын оролцоог нэмэгдүүлэх, чадавхжуулах зорилгоор “Бодлогод залуусын оролцоо” ТББ-тай хамтран Увс, Ховд, Завхан, Баян-Өлгий, Говь-Алтай аймгийн залуучуудын дунд “Орон нутгийн төсвийн ил тод байдал” хакатон /тодорхой өгөгдсөн сэдвийн хүрээнд төрөл бүрийн мэргэжил, чадвартай хүмүүсээр үр дүнтэй багийг бүрдүүлэн, богино цаг хугацаанд шинэ санааг хөгжүүлж асуудлыг оновчтой,

бүтээлчээр шийдвэрлэх нэг төрлийн уралдаант үйл ажиллагаа/-ыг зохион байгуулж, шилдэг бүтээлийг шалгаруулав.

Хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.4.2 дэх хэсэгт заасан авлига гарч болох нөхцөл боломж бүрдүүлсэн гэж үзвэл төрийн байгууллага, албан тушаалтны гаргасан тушаал, шийдвэр, журам, дүрмийг хянаж хүчингүй болгуулах санал боловсруулж эрх бүхий байгууллагад оруулах чиг үүргийн хүрээнд Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн 2008 оны 316 дугаар тушаалаар баталсан “Монголбанкнаас банк, банкны ажилтнуудын үйл ажиллагаатай холбогдсон эрүү, иргэний хэрэгт магадлан шинжилгээ хийх журам”-ыг хянан хүчингүй болгуулахаар саналыг хүргүүлэв.

Сангийн сайдын 2015 оны 196 дугаар тушаалаар баталсан “Засгийн газрын гадаад зээлийн хөрөнгийг ашиглах, эдгээр хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөв, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, зохион байгуулах санхүүжүүлэх, хяналт тавих, үнэлэх журам”, 2019 оны 131 дүгээр тушаалаар баталсан “Тендерт оролцогчдоос ирүүлсэн гомдлыг хянан шийдвэрлэх журам”, 2019 оны 132 дугаар тушаалаар баталсан “Тендер шалгаруулалтын материалыг тухайн тендерт оролцогчдод ил болгох журам”, 2015 оны 196 дугаар тушаалаар баталсан “Засгийн газрын гадаад зээлийн хөрөнгийг ашиглах, эдгээр хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөв, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, зохион байгуулах санхүүжүүлэх, хяналт тавих, үнэлэх журам”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2019 оны 274 дүгээр тогтоолоор баталсан “Худалдан авах ажиллагааны улсын байцаагчийн дүрэм”, “Тендерт оролцох эрхээ хязгаарлуулсан этгээдийн бүртгэлийг хөтлөх журам”, 2012 оны 115 дугаар тогтоолоор баталсан “Худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулах, хэрэгжүүлэх, гүйцэтгэлд хяналт тавих журам”-д авлига, ашиг сонирхлын зөрчил үүсч болзошгүй нөхцөл боломж байгаа эсэхийг хянан үзэж, шаардлагатай арга хэмжээ авав.

Хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.5 дахь хэсэгт заасан авлигын нийгмийн хор аюулыг олон нийтэд ухуулан сурталчлах ажлыг тасралтгүй явуулах, олон нийтийн авлигын талаархи мэдлэгийг дээшлүүлэх, түүнтэй тэмцэх арга барилд сургах ажлыг зохион байгуулах чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа хийх чиг үүргийн хүрээнд дараахь ажил, арга хэмжээг зохион байгуулав. Үүнд: Авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг иргэдэд сурталчлан таниулах, авлигын эсрэг үйл ажиллагаанд иргэдийг татан оролцуулах зорилгоор Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 28 хорооны 390, Хан-Уул дүүргийн 21 хорооны 237, Баянгол дүүргийн 110, нийт 737 нийгмийн ажилтан, зохион байгуулагч, хэсгийн ахлагчийг, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, тэдний мэдлэг мэдээллийг нэмэгдүүлэх, чадавхижуулах чиглэлээр 4668 иргэн, 3645 төрийн албан хаагч, нийт 8313 хүнийг 27 удаагийн сургалтад хамруулсан дүнтэй байна.

Авлигын нийгмийн хор аюулыг олон нийтэд ухуулан сурталчлах ажлыг тасралтгүй явуулж байна. Тайлант хугацаанд авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг ухуулан сурталчлах, авлигын нийгмийн хор аюулыг тайлбарлан таниулах зорилгоор 7 төрлийн гарын авлага, эмхэтгэл, төрийн албан хаагч, иргэдэд зориулан постер, плакат, флаш диск, бал, карт холдер, соронзон наалт, тараах материалыг бэлтгэн хэвлүүлж олон нийтэд түгээх, нийслэлийн 9 дүүрэгт байрлах мэдээллийн самбар сурталчилгаа байршуулах зэрэг ажлыг зохион байгуулав. Улсын Төв номын сан, Улаанбаатар хотын төв номын сан, Монгол Улсын Их сургуулийн номын сангуудад байрлаж байгаа номын буланд шаардлагатай ном, гарын авлагаар баяжилтыг хийж байна.

“АТГ-Олон нийтийн төв” фэйсбүүкийг нээж, мэргэжлийн байгууллагатай хамтран “Шударга ёсны үнэ цэнэ”, “Шударга тоглоё”, “Сайхан ирээдүй”, “Шударга ёс: Хичээл дээр” зэрэг идэвхижүүлэлтийн арга хэмжээг зохион байгуулсан ба 29479 дагагчтай болж, тус пэйжээр дамжуулан 900,000 мянган хүнд авлигын эсрэг контентуудыг хүргэсэн байна.

Авлигын хор хөнөөл, шударга зүйлд иргэд, олон нийт, төрийн албан хаагчдыг уриалах, авлигын эсрэг үйл ажилагаанд тэднийг татан оролцуулах зорилгоор зорилтот бүлгүүдэд зориулсан видео контентуудыг цувралаар тогтмол бүтээж, цахим хуудас, пэйжээр, мөн телевизүүдтэй хамтран түгээх ажлыг зохион байгуулж ажиллаж байна. Тайлант хугацаанд “Төрийн албан хаагч танаа”, “Шударга ёсны үнэ цэнэ”, Авлигын шилэн бөмбөлөг”, “Авлигын эсрэг улам олуулаа нэгдье” контент, Гэрлээ асаая”, “Хуулийн дагуу төл, үйлийн үрээ ч эдэл”, “Шударга ёсны төлөө нэгдье” гэх зэрэг богино хэмжээний шторкууд, гомдол, мэдээлэл хүлээн авах 110 тусгай дугаарын утасны сурталчилгааг 25 телевиз, кабелийн сувгаар дамжуулж олон нийтийн хүртээл болгох ажлыг тогтмол, тасралтгүй зохион байгуулж байна.

Радиогийн нэвтрүүлгээр дамжуулан иргэдийн авлигын эсрэг мэдлэг, мэдээллийг дээшлүүлж, иргэдийн оролцоог хангаж, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхтэй холбоотой мэдээллийг хүргэх зорилгоор Гэр бүлийн радио 104.5, MGL 88.8

радиотой хамтран ажиллаж байна. Цахим орчинд мэдээлэл түгээх хүрээнд “Хаштаг 110” подкаст /аудио хэлбэрээр мэдээлэл түгээх/ сувгийг үүсгэн, авлигын эсрэг 51 контентыг, SBN телевизтэй хамтран мэдээлэл, баримт, фактад тулгуурласан “Баримтын хайрцаг” 3 удаагийн цуврал нэвтрүүлгийг бэлтгэж, олон нийтэд хүргэв.

Хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.6 дахь хэсэгт заасан авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлын талаар зөвлөмж гаргах, байгууллага, иргэний хүсэлтээр түүний үйл ажиллагаан дахь авлигад өртөх боломжийг багасгах талаар заавар, зөвлөгөө өгөх чиг үүргийг хэрэгжүүлэх хүрээнд дараах ажил, арга хэмжээг хэрэгжүүлэв. Үүнд:

-Дэлхий нийтэд тархаад байгаа шинэ төрлийн “Ковид-19” вирусийн халдвараас сэргийлэх үйл ажиллагаанд зориулж Монгол Улсын иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудаас өгч байгаа хандив, тусламжийг хүлээн авах, захиран зарцуулахдаа Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийг чанд мөрдөх, тусламж, хандивын орлогыг холбогдох журмын дагуу бүртгэж, гүйцэтгэлийн тайлан гаргах, иргэд, олон нийт орлого, зарцуулалтын талаарх мэдээллийг нээлттэй авах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх, хууль тогтоомж зөрчигдөх, авлига, ашиг сонирхлын зөрчил үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх зөвлөмжийг Авлигатай тэмцэх газраас Монгол Улсын шадар сайд, Улсын онцгой комисс, Эрүүл мэндийн яам, Онцгой байдлын ерөнхий газарт;

-Төрийн байгууллагуудад хийсэн хяналт шалгалтын явцад илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгуулах, дотоод хяналт, санхүүгийн сахилга батыг сайжруулах, төсөв, санхүү, худалдан авах ажиллагааг нээлттэй болгох ажлыг эрчимжүүлэх, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр Монгол Улсын Ерөнхий сайд болон 21 аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлын дарга, Засаг дарга нарт, мөн холбогдох асуудлаар Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, Орон сууц, нийтийн аж ахуйн газар, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яаманд;

-Монгол Улсын Их Хурлын сонгууль зохион байгуулагдахтай холбогдуулан сонгуульд оролцох улс төрийн нам, эвсэл, нэр дэвшигч, Сонгуулийн ерөнхий хороонд зөвлөмж хүргүүлж, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүллээ.

Хоёр. Судалгаа, шинжилгээний ажлын талаар:

Авлигын эсрэг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу “Шударга байдлын үнэлгээ”-ний 2019 оны судалгааг хийж, судалгааны тайланг хүлээн авч, дүнг танилцуулах, мэдээлэх ажлыг зохион байгуулав. Шударга байдлын үнэлгээнд 2019 онд 62 яам, агентлаг, аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрыг хамруулсан. Урьдчилсан тооцооллоор Шударга байдлын үнэлгээ 74.1 гарсан нь 2018 оныхоос 5.4 пунктээр нэмэгдсэн байна.

“Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн авлигын талаарх ойлголт төсөөлөл”-ийг тодруулах судалгааг зохион байгуулан, үр дүнг олон нийтэд мэдээлж, үр дүнг Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам, Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яам, Эрүүл мэндийн яам болон Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газарт хүргүүлэв.

“Төрийн байгууллага дахь авлигын эрсдэлийн үнэлгээ” хийх ажлыг Биеийн тамир, спортын газар, Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар, Нийслэлийн Хот байгуулалт, хөгжлийн газрыг хамруулан зохион байгуулж байна. 2019 оны 06 дугаар сарын 25-ны байдлаар авлигын эрсдэлийн үнэлгээний эцсийн тайланг хүлээн аваад байна.

Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд заасны дагуу хувийн ашиг сонирхлын болон хөрөнгө орлогын мэдүүлэг гаргадаг 4800 нийтийн албан тушаалтнаас хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийн системийн үйл ажиллагаа, мэдүүлгийн маягт, авлигыг мэдээлэх асуудал, эрх бүхий албан тушаалтнуудын үйл ажиллагаа, гомдол мэдээлэл хүлээн авах, шалгахад мэдээлэгчийн нууцлалыг хангах талаар судалгааг авч, тайланг боловсрууллаа.

2018, 2019 онд авлигын эрсдэлийн үнэлгээнд хамрагдсан төрийн 39 байгууллагатай холбогдуулан иргэд, байгууллагаас ирүүлсэн өргөдөл, гомдлын тоон мэдээлэлд, улс орнуудын хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийн системийн судалгаа, мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад Нэгжлэг хийх талаарх олон улсын эрх зүйн зохицуулалтын талаар тус тус судалгааг хийсэн ба хүн амын амьжиргааны доод түвшнээс доогуур орлоготой өрхийн иргэдийн авлигын талаарх

ойлголт, хандлагыг тодорхойлох, Засгийн газрын тусгай сангуудын үйл ажиллагаанд судалгаа хийхээр бэлтгэл ажлыг хангаж байна.

Нийгмийн сүлжээ ашиглан олон нийтийн сэтгэл зүйд нөлөөлж байгаа байдал, авлигатай тэмцэх газрын нөхцөл байдал сэдвээр дүн шинжилгээ хийв.

Монгол Улсын 2020 оны Төсвийн тухай хуульд заасан “Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2020 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт”-д тусгасан хамгийн өндөр хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөсөн Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд, Барилга, хот байгуулалтын сайд, Зам, тээврийн хөгжлийн сайд нарт “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль”-ийг мөрдөх, ил тод, нээлттэй, өрсөлдөх тэгш боломжийг хангах зарчмыг мөрдөж ажиллах чиглэлээр зөвлөмж хүргүүлэв.

“Шударга ёс” онол, арга зүйн цувралын эхний хагас жилийн дугаарыг хэвлэлтэд шилжүүлэхийн зэрэгцээ авлигын гэмт хэргийн шалтгаан, нөхцөлийг тогтоох аргачилсан зөвлөмж (гарын авлага)-ийн төслийг бэлтгэв.

Гурав. Хяналт шалгалт, дүн шинжилгээний ажлын талаар:

Мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн талаар-Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн үйлчлэлд хамаарах албан тушаалтнуудын 2019 оны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлэг /ХАСХОМ/-ийг шинэчлэн бүртгэх ажлыг улсын хэмжээнд удирдан зохион байгуулав. Авлигын эсрэг хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.3 дахь хэсэг, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлын зөрчлийг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Төрийн захиргааны болон нутгийн захиргааны нийт 110 байгууллагаас ХАСХОМ-ийн талаарх тайлан, мэдээг хүлээн авч, нэгдсэн дүн, мэдээг гаргалаа.

ХАСХОМ-ийг шинэчлэн мэдүүлэх хуулийн хугацаанд буюу 2020 оны 02 дугаар сарын 15-ны дотор улсын хэмжээнд нийт 41686 албан тушаалтан /цахим хэлбэрээр-37527, хэвлэмэл байдлаар-4158/ мэдүүлгээ гаргаж бүртгүүлэхээс хуулийн хугацаанд 41685 албан тушаалтан мэдүүлж, 1 албан тушаалтан мэдүүлгээ хуулийн хугацаанд бүртгүүлээгүй.

Хүснэгт 2. ХАСХОМ гаргасан мэдүүлэг гаргагчдын тоон үзүүлэлт /сүүлийн 3 жилийн байдлаар/

Үзүүлэлт		2017	2018	2019
Бүрдүүлбэл зохих		40073	41382	41686
Бүрдүүлсэн нийт мэдүүлэг гаргагчийн тоо		40067	41381	41685
Үүнээс:	Хугацаа хожимдуулж мэдүүлсэн	4	-	-
	Мэдүүлгээ гаргаж өгөөгүй	2	1	1
Бүрдүүлэлтийн хувь		99.99	99.99	99.99

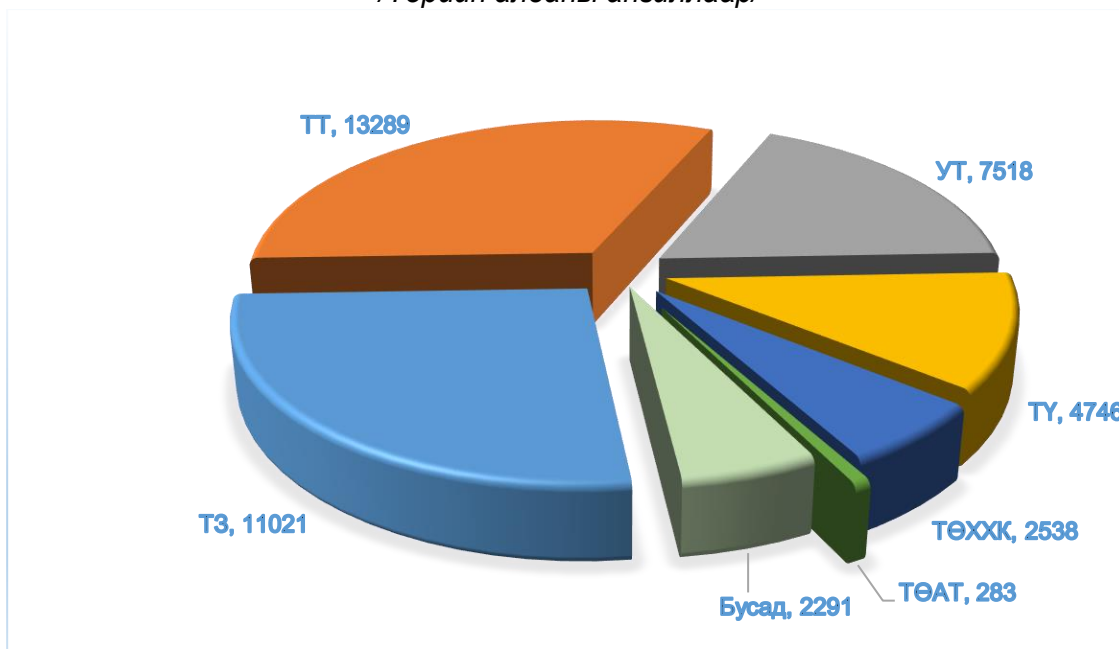
2019 онд МЭҮГ, ШШГЕГ, АТГ, ОБЕГ зэрэг байгууллагуудын зохион байгуулалтын бүтэц, орон тоо өөрчлөгдсөн, мөн БСШУСЯ-ны харьяа Шинжлэх ухааны академийн 54 албан тушаалтан, “Эрдэнэс Монгол” ХХК-ийн удирдах 23 албан тушаалтан ХАСХОМ гаргах жагсаалтад шинээр нэмэгдсэнтэй холбоотой мэдүүлгээ шинэчлэн гаргасан нийт мэдүүлэг гаргагчдын тоо өмнөх оноос 304 нэгжээр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт 3. 2019 онд нэмэгдсэн мэдүүлэг гаргагчийн албан тушаалын ангилал, зэрэглэл

Нэмэгдсэн мэдүүлэг гаргагчийн тоо	Албан тушаалын ангилал, зэрэглэл			
	ТЗ	ТҮ	ТТ	ТӨХХ, ОНӨААТҮГ
304	34	20	217	33

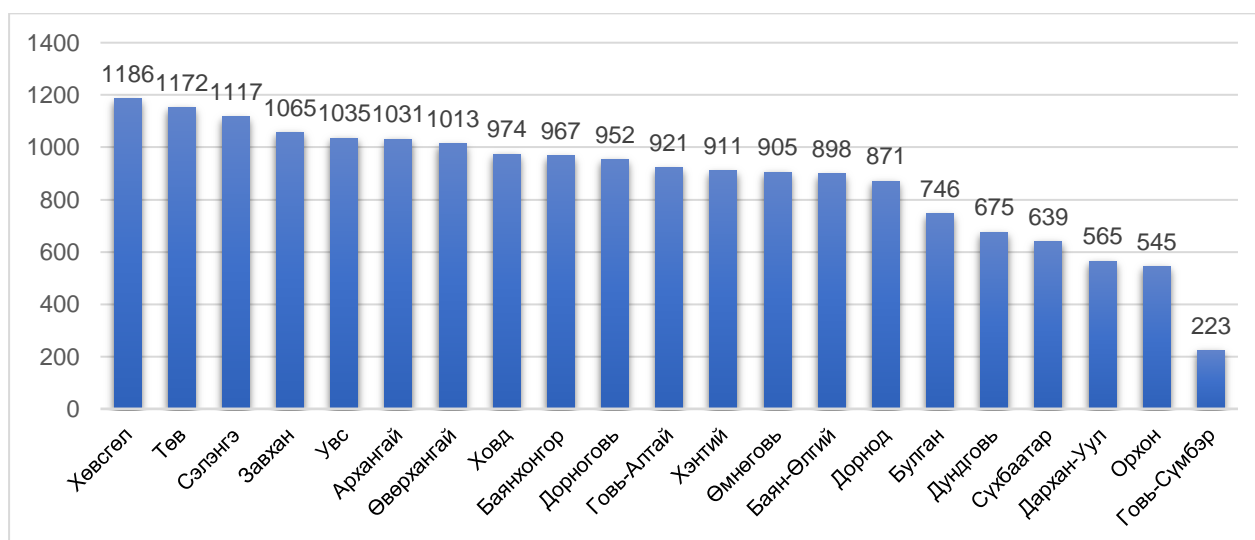
Нийт мэдүүлэг гаргагчдын 11021 буюу 26.4 хувь нь төрийн захиргааны, 13289 буюу 31.9 хувь нь төрийн тусгай, 7518 буюу 18 хувь нь улс төрийн, 4746 буюу 11.4 хувь нь төрийн үйлчилгээний удирдах, 283 буюу 0.7 хувь нь төрийн өндөр болон Авлигатай тэмцэх газарт мэдүүлгээ бүртгүүлдэг, 2538 буюу 6.1 хувь нь төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн удирдах, 2291 буюу 5.5 хувь нь бусад албан тушаалтнууд байна.

Хүснэгт 4. ХАСХОМ мэдүүлсэн албан тушаалтнууд /Төрийн албаны ангиллаар/

Мэдүүлэг гаргагчдын 23302 буюу 55 хувь нь Улаанбаатар хотод, 18384 буюу 45 хувь нь орон нутагт байна. Орон нутгаас Хөвсгөл аймгаас 1186 мэдүүлэг гаргагч бүртгүүлсэн нь бусад аймгуудаас өндөр үзүүлэлт болж байна.

Хүснэгт 5. Мэдүүлэг гаргагч /аймгаар/

Авлигын эсрэг хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.4-т заасан үндэслэлийн дагуу “хөрөнгө, орлогын их хэмжээний өөрчлөлт”-ийн талаар мэдүүлсэн 644, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1-д заасныг үндэслэн “тухайн албан үүргийг гүйцэтгэхэд ашиг

сонирхлын зөрчилгүйг илэрхийлсэн мэдэгдэл” гаргасан 36487, мөн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2-т заасан “ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн тухай мэдэгдэл” гаргасан 705 мэдүүлэг гаргагч байна.

Авлигатай тэмцэх газарт мэдүүлгээ бүртгүүлдэг төрийн өндөр болон бусад албан тушаалтнуудын мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн үйл ажиллагааны талаар-Авлигатай тэмцэх газарт мэдүүлгээ бүртгүүлэх үүрэгтэй төрийн өндөр болон бусад 290 албан тушаалтнаас албан үүргээ гүйцэтгэж байгаа мэдүүлгээ шинэчлэн гаргаж бүртгүүлвэл зохих 283 тушаалтан бүртгүүлсэн болно.

Тайлант хугацаанд Авлигатай тэмцэх газарт мэдүүлгээ бүртгүүлэх үүрэгтэй төрийн өндөр болон бусад албан тушаалтнаас шинээр томилогдсон 12, төрийн өндөр нийт 10 албан тушаалтан /Улсын Их Хурлын гишүүн-3, элчин сайд-1, Төрийн нарийн бичгийн дарга-1, Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга-1, агентлагийн дарга-2, бусад-2/ хөрөнгө орлогодоо орсон их хэмжээний өөрчлөлтийг мэдүүлснийг хуулийн хугацаанд хүлээн авч, хяналт тавин ажиллалаа.

Авлигын эсрэг хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1, 14.2, 14.3-т заасан үндэслэл болон төрийн албаны ил тод байдал, төрийн албан хаагчийн хариуцлагатай, шударга байдлыг хангах, олон нийтийг мэдээлэл авах боломжийг олгох зорилгоор хуваарийн дагуу Төрийн болон нутгийн захиргааны нийт 36832 албан тушаалтны 2019 оны ХОМ-ийн хураангуйг <http://www.xacxom.iaac.mn> цахим хуудсанд нээлттэй байршуулж, иргэд, олон нийт танилцах боломжийг бүрдүүлэв.

Улсын Их Хурлын сонгуульд нэр дэвшигчдийн ХОМ-ийн бүрдүүлэлтийн талаар-Монгол Улсын Их хурлын сонгуулийн тухай хууль шинэчлэгдэн батлагдаж мөрдөгдсөнтэй холбогдуулан Сонгуулийн ерөнхий хороотой хамтран УИХ-ын сонгуульд нэр дэвшигчдийн хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг бүртгэх, нээлттэй мэдээлэх ажлыг зохион байгууллаа. Энэ ажиллагааны хүрээнд Сонгуулийн ерөнхий хорооны дарга, Авлигатай тэмцэх газрын даргын хамтарсан 2020 оны 04 дүгээр сарын 03-ны өдрийн А08/А31 дугаар захирамж, тушаалаар “Авлигатай тэмцэх газрын мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн систем /<https://meduuleg.iaac.mn/>-д бүртгүүлэх, Улсын Их Хурлын сонгуульд нэр дэвшигчийн хөрөнгө орлогын мэдүүлгийн бүртгэл, лавлагааны маягт”-ыг баталж, мөрдөж ажиллав.

Цахим системд ХОМ гаргах эрх нь үүсгэгдсэн нийт 698 нэр дэвшигчээс 647 нэр дэвшигч буюу 92.6 хувь нь цахим системд ХОМ-ээ гаргаж баталгаажуулсан. Эдгээрээс 112 нь 2019 онд нийтийн албанд ажиллаж байхдаа хуулийн хугацаанд бүртгүүлсэн байсан бол 535 нэр дэвшигч нь ХОМ-ээ шинээр гаргаж, цахим системд баталгаажуулсан байна. Цахим систем хаагдахад ХОМ гаргах эрхийг үүсгэсэн 4 нам, 3 эвсэл, бие даагч болох нийт 51 нэр дэвшигч цахим системд баталгаажуулаагүй байна. Цахим системд үүсгэсэн мэдээллийг эцсийн байдлаар нэгтгэн боловсруулж, Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.5 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Сонгуулийн ерөнхий хороонд нэгдсэн лавлагааг хүргүүлсэн.

Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.15 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Сонгуулийн ерөнхий хорооноос албажуулж ирүүлсэн, нэр дэвшигчийн үнэмлэхээ гардан авсан нийт 606 нэр дэвшигчийн ХОМ-ийн хураангуйг [“http://xacxom.iaac.mn/”](http://xacxom.iaac.mn/) цахим системд байршуулж хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажиллалаа.

Судалгаа, дүн шинжилгээний ажлын талаар-2019 онд мэдүүлсэн мэдүүлгийн “Орлого” хэсгээс хамгийн өндөр орлоготой болон орлого нь өмнөх онуудаас хэт өссөн болон давтамжтайгаар өсөж байгаа албан тушаалтнуудын орлогын байдалд харьцуулалт хийж, улмаар өөрийн болон гэр бүлийн гишүүдийн үүсгэн байгуулж хувь эзэмшиж байгаа хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны орлого, компанийн ногдол ашиг, хөрөнгө борлуулсны орлого нь буюу их хэмжээгээр нэмэгдсэн буюу 800.0 сая төгрөгөөс 3.0 тэрбум төгрөг хүртэлх хөрөнгө, орлоготой зарим албан тушаалтны мэдүүлгийг хянасан. Үүнээс нэр бүхий 10 албан тушаалтны ХАСХОМ-д мэдүүлсэн орлого, аж ахуйн нэгж байгууллагын хувь эзэмшдэг байдал зэргийг хянах ажиллагааг Татварын ерөнхий газартай хамтран явуулсан. Энэ хүрээнд Нийслэлийн Татварын газар, Баянгол, Хан-Уул, Чингэлтэй дүүрэг, Орхон, Увс аймгийн Татварын хэлтэст мэдүүлэг гаргагч болон тэдгээрийн гэр бүлийн гишүүдийн үүсгэн байгуулсан хувь эзэмшиж буй нийт 17 аж ахуйн нэгж байгууллага, хуулийн этгээд, 3 иргэний санхүүгийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийгдэж байгаа бөгөөд 2020 оны 06 дугаар сарын 20-ны байдлаар нийт 12 аж ахуйн нэгж байгууллага, 1 иргэний санхүүгийн үйл ажиллагаанд иж бүрэн шалгалт хийгдэж

дуусаад байна. Татварын байгууллагын шалгалтаар нийт 31.952.156.613 төгрөгийн зөрчил илэрч, 801.596.630 төгрөгийн нөхөн ногдуулалтын акт тавигдсан байна.

2018, 2019 онд мэдүүлгийн “Хадгаламж”, “Газар” хэсэгт мэдүүлсэн мэдүүлэг гаргагчдын хадгаламж болон газрын үнэлгээ, үнийн дүнд харьцуулалт, судалгаа дүн шинжилгээг хийсэн. Судалгаагаар “Газар” хэсэгт мэдүүлж байгаагүй газрыг 2019 оны мэдүүлэгт нэмж мэдүүлсэн 16, газрын үнэлгээг үндэслэлгүйгээр өсгөж мэдүүлсэн 23 албан тушаалтны болон хамаарал бүхий этгээдийн өмчлөл, эзэмшилд байгаа газрын үнийг өсгөж мэдүүлсэн албан тушаалтнуудын газрын үнэлгээг мэргэжлийн байгууллагаар тодорхойлуулах зэргээр шаардлагатай бусад ажиллагааг хийж байна.

Төрийн өндөр албан тушаалтан болон Монгол банк, Төрийн банкны удирдах албан тушаалтнууд болох нэр бүхий 13 албан тушаалтан банк бус санхүүгийн байгууллага үүсгэн байгуулсан, өөрөө болон хамаарал бүхий этгээд хувь эзэмшиж байгаа нь ашиг сонирхлын зөрчил үүсгэж байгаа талаарх мэдээлэлд үндэслэн Монгол банкнын нэр бүхий 5 албан тушаалтны ХАСХОМ-ийг хянасан. Хяналтаар тогтоогдсон нөхцөл байдлыг болон цаашид албан тушаалын давуу байдлыг ашиглахгүй байх, дотоод хяналт шалгалтыг эрчимжүүлэх, гомдол, мэдээллийг хүлээн авах, хянан шалгах, авсан арга хэмжээний талаар олон нийтэд ил тод мэдээлж хэвших, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх талаар Монгол банкны ерөнхийлөгчид шаардлага хүргүүлснээр Монголбанкны ажлын байрны тодорхойлолтод “банк бус санхүүгийн байгууллага үүсгэн байгуулсан, хувь эзэмшдэггүй байх” хориглолтыг тусгуулахаар болов.

Эрүүл мэндийн яам, ХХААХҮЯ, БСШУСЯ, БХБЯ, ГХЯ, МХЕГ-ын нийт 57 албан тушаалтны сүүлийн 5 жилийн ХОМ-д бүрдүүлэлтийн хяналтыг хэрэгжүүлж, ХАСХОМ-ээ худал мэдүүлсэн гэх нөхцөл байдал тогтоогдсон 15 албан тушаалтны ХАСХОМ-ийг нарийвчлан шалгахаар ажиллаж байна.

Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, албан тушаалтны хариуцлага ёс зүйг дээшлүүлэх, давхар ажил эрхлэлтийн байдлыг хянах, хууль тогтоомж зөрчих асуудлыг судлан тогтоох үйл ажиллагааны хүрээнд 8 яамны 1151 албан тушаалтны нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийг шалгаж, зөрчилтэй байж болзошгүй 113 албан тушаалтныг нарийвчлан шалгаж, 28 албан тушаалтанд анхааруулж, Барилга, хот байгуулалтын яамны 4, Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яамны 1 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулж, Батлан хамгаалах яам, Хүнс, хөдөө аж ахуй хөнгөн үйлдвэрийн яаманд хуулиар зөвшөөрснөөс бусад ажил, үүрэг эрхлэхгүй байх, энэ төрлийн зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, дотоод хяналтыг сайжруулах чиглэлээр зөвлөмжийг хүргүүлж, биелэлтэд нь хяналт тавин ажиллаж байна.

Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.5.1-д заасныг үндэслэн нийтийн албан тушаалтны давхар ажил эрхлэлттэй холбоотой асуудлыг нэг мөр зохицуулах, Засгийн газраас баталбал зохих эрхийн актыг баталж мөрдүүлэх чиглэлээр санал хүргүүлээд байна. Төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд томилогдож байгаа албан тушаалтны томилгоо, сонгон шалгаруулалтыг нээлттэй ил тод болгох, удирдах албан тушаалтны манлайлал, ёс зүйг дээшлүүлэх, төрийн албанаас халагдсан, авлигын гэмт хэрэгт ял шийтгэгдсэн этгээдийг томилохгүй байх, төсөв, санхүү, худалдан авах ажиллагаанд тавих дотоод хяналтыг сайжруулах, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар, Сангийн яам болон Эрчим хүчний яамны харъяа төрийн өмчит хуулийн этгээдүүд болон “Эрдэнэс Монгол” ХК-нд зөвлөмж хүргүүлсэн.

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 4 дэх хэсгийн 4.1.1.4-д “төрийн жинхэнэ албан хаагчийг томилох, чөлөөлөх асуудлыг төрийн өндөр албан тушаалтан болон улс төрийн намын нөлөөллөөс ангид байлгах” гэж заасныг хэрэгжүүлэх хүрээнд төрийн жинхэнэ албан тушаал эрхэлж байгаа иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын төлөөлөгчид /тэргүүлэгч/-ийн судалгааг хийлээ. Судалгаанд аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн нийт 8103 төлөөлөгчөөс 124 нь тухайн шатны сонгуульд сонгогдсоноос хойш буюу сонгуулийн бүрэн эрхийн хугацаанд төрийн жинхэнэ албан тушаалд томилогдон ажиллаж байна. Эдгээрийн 71 буюу 57.0 хувь нь төрийн жинхэнэ албаны удирдах албан тушаалд, 53 буюу 43.0 хувь нь гүйцэтгэх албан тушаалд, удирдах албан тушаалд томилогдсон 71 албан тушаалтны 48 нь аймаг, нийслэлд, 23 нь сум, дүүрэгт ажиллаж байна.

Энэ нь Төрийн албаны тухай хууль, Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн холбогдох заалтыг зөрчиж байх тул эдгээр үйлдлийг таслан зогсоох, хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулах, хамтран ажиллах чиглэлээр ЗГХЭГ, Төрийн албаны зөвлөлд санал хүргүүлээд байна.

Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолоор баталсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 4.1.1.8-д заасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хүрээнд 2017-2019 онд хууль бусаар нийтийн албанаас халагдаж, шүүхийн шийдвэрээр ажлын байранд эгүүлэн томилогдсон албан хаагчдад нөхөн олговор олголтын байдалд судалгаа хийв. Судалгаагаар төрийн албанаас хууль бусаар халагдсан 2017 онд 237 /29.8 хувь/, 2018 онд 322 /40.5 хувь/, 2019 онд 237 /29.8 хувь/, нийт 796 албан хаагчийг буцаан томилж, нийт 4094.0 сая төгрөгийн нөхөн олговор олгох шийдвэр гарсан байна. Олговол зохих нөхөн олговроос 3335.3 сая төгрөгийг олгосноос 39.8 хувийг буюу 1328.6 сая төгрөгийг улсын төсвийн олгосон байна. Иймд Захиргааны ерөнхий хууль, Иргэний хууль, Төрийн албаны тухай хуульд зааснаар төрд учирсан хохирлыг гэм буруутай албан тушаалтнаар нөхөн төлүүлэх чиглэлээр Үндэсний аудитын газартай хамтран ажиллахаар санал хүргүүлэв.

Сургалт сурталчилгаа, мэдээлэл, арга зүйн ажлын чиглэлээр-Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Гадаадын иргэн харъяатын газар, Нийслэлийн боловсролын газар, Ашигт малтмал газрын тосны газар, УБ хотын Гаалийн газар, Ус сувгийн удирдах газар, Тагнуулын академи, Стандартчилал хэмжил зүйн газар, Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яам, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, тэдгээрийн харьяа байгууллагын болон Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газрын 800 эрх бүхий албан тушаалтан, мэдүүлэг гаргагчдад сургалт зохион байгуулж, мэдээлэл арга зүйгээр ханган ажиллав.

Хүснэгт 6. Сургалтад оролцогчдын тоон үзүүлэлт /3 жилээр байдлаар/

Төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтан /ЭБАТ/-ын судалгааг 2020 оны 05 дугаар сарын байдлаар шинэчлэн гаргалаа. 2020 оны байдлаар шинээр томилогдсон 159, үүнээс төрийн захиргааны 94, аймаг, орон нутгийн захиргааны 47, ТӨХК-ийн 18 эрх бүхий албан тушаалтан байна. Одоо улсын хэмжээнд нийт 1713 мэдүүлгийг бүртгэх, хянах, хадгалах эрх бүхий албан тушаалтан ажиллаж байна. Сүүлийн 3 жилийн байдлаар 648 эрх бүхий албан тушаалтан буюу нийт 37,8 хувь нь өөрчлөгдсөн байна. Иймд ЭБАТ-ыг мэргэшүүлэх, чадавхижуулах, үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр сургалт зохион байгуулж, мэдээлэл арга зүйгээр ханган, “ЭБАТ-тай ярилцах” хөтөлбөрийг боловсруулж, 7 хоног тутмын “Мягмар”, “Пүрэв” гаригуудад уулзалт ярилцлагыг зохион байгуулав.

Хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг бүртгэх, хянах, хадгалах эрх бүхий албан тушаалтанд зориулсан гарын авлагын шинэчилсэн 7 дахь хэвлэл, загвар жишээ бүхий мэдүүлэг гаргагчид зориулсан гарын авлагын шинэчилсэн 6 дахь

хэвлэлийг, УИХ-ын сонгуульд нэр дэвшигчдэд зориулсан гарын авлагыг боловсруулан хэвлүүлж, холбогдох байгууллага, орон нутаг, мэдүүлэг гаргагчдад хүргүүлээ.

Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, байгууллагын үйл ажиллагааг сурталчлах, авлигыг үл тэвчих үзлийг иргэд, олон нийтэд төлөвшүүлэх, иргэний хяналт оролцоог нэмэгдүүлэх чиглэлээр ашиг сонирхлын зөрчил болон ХАСХОМ, ХАСУМ-ийн хяналт шалгалтаар илэрдэг нийтлэг зөрчил, анхаарах асуудлаар “Харандааны адал явдал”, анимэйшн график, видео хосолсон зохиомжит шторк, сонгуульд нэр дэвшигчээс ХОМ мэдүүлэхэд туслах зорилгоор аргачилсан заавар бүхий видеог бэлтгэн мэдээлэл, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулсан.

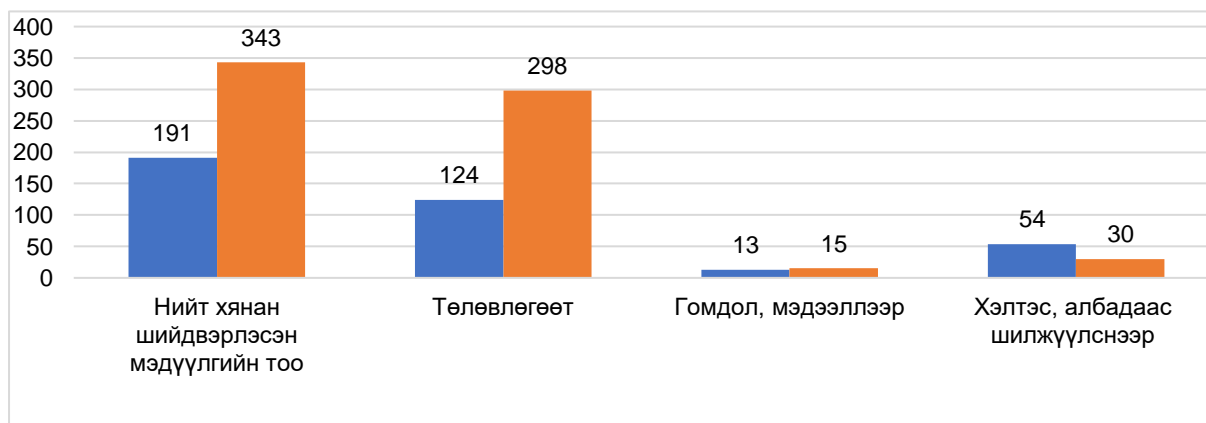
Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны сонгуультай холбогдуулан 29 тойргийн хорооны дарга, нарийн бичгийн дарга нийт 160 гаруй албан тушаалтнуудыг хамруулан “Нэр дэвшигчийн ХОМ-ийг цахим системд мэдүүлэх нь” сэдвээр сургалт зохион байгуулсан.

Хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийн хяналт, шалгалтын ажлын талаар-Тайлант хугацаанд шинээр хүлээн авсан 354, өмнөх оны үлдэгдэл 22, нийт 376 албан тушаалтны ХАСХОМ-ийг хянан шалгаснаас 343-г хянан шийдвэрлэж, 33 мэдүүлэг ажиллагаанд байна.

Шалгасан мэдүүлгийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал, 152 нэгжээр буюу 79.5 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Хяналт шалгалтаар хөрөнгө, орлогоо үнэн зөв мэдүүлээгүй 28 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулахаар шийдвэрлэсэн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал 3 нэгжээр буюу 1,2 хувиар өссөн, хяналт шалгалтын хугацаа хэтрүүлж шалгасан тохиолдол өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал 7 нэгжээр буюу 42,8 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

Тайлант хугацаанд шалгасан нийт мэдүүлгийн 298 буюу 86.9 хувийг төлөвлөгөөт хяналт шалгалтаар, 15 буюу 4.3 хувийг иргэний гомдол, мэдээллээр, 30 буюу 8.8 хувийг бусад хэлтэс, албадаас шилжүүлснийг хянан шалгасан байна.

Хүснэгт 7 Мэдүүлгийн хяналт шалгалтын тоон үзүүлэлт /өмнөх оны мөн үеийнхтэй харьцуулбал/

Тайлант хугацаанд төлөвлөгөөт хяналт шалгалтаар шалгасан мэдүүлгийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 174 нэгжээр, гомдол мэдээллээр шалгасан мэдүүлгийн тоо 2 нэгжээр тус тус нэмэгдсэн ба бусад хэлтэс албадаас шалгуулахаар шилжүүлсэн мэдүүлгийн тоо 24 нэгжээр буурсан үзүүлэлттэй байна. Мөн 24 албан тушаалтанд /сануулах-1, албан тушаалын цалин бууруулах-19, төрийн албанаас халах-4/ сахилгын шийтгэл ногдуулсан байна.

Хүснэгт 8 ХАСХОМ-ийн хяналт шалгалт

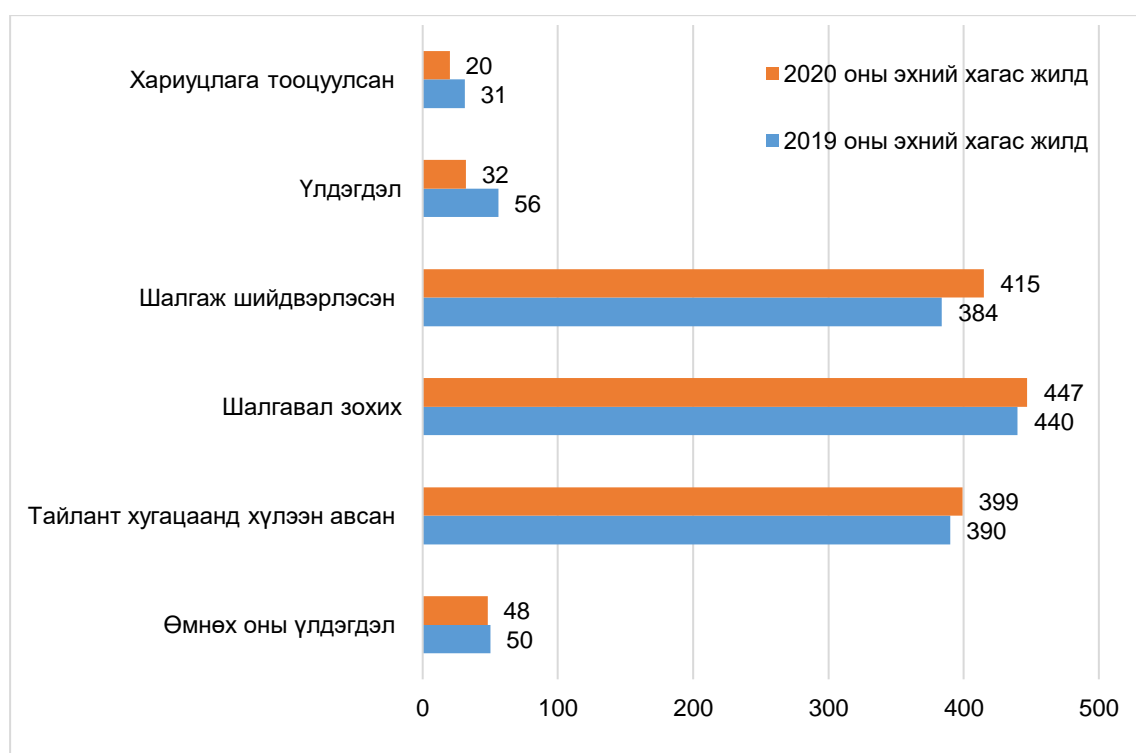
Он	ХАСХОМ					Хариуцлагатаар тооцуулсан байдал
	Өмнөх оны үлдэгдэл	Тайлант хугацаанд хүлээж авсан	Шалгавал зохих	Шалгаж шийдвэрлэсэн	Үлдэгдэл	
2019 оны эхний хагас жилд	79	141	220	191	29 /13,1/	25
2020 оны эхний хагас жилд	22	354	376	343	33 /8.7/	24

Нийт шалгавал зохих ХАСХОМ-ийн 92.3 хувийг шалгаж, шийдвэрлэсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 5.4 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Тайлант хугацаанд 343 албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг хянан шалгаснаас Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.8-д заасан “Үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжсөн” байж болзошгүй 7 албан хаагчид холбогдох үйлдэлд мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулахаар холбогдох хэлтэст шилжүүлэн шалгуулж байна.

Гомдол, мэдээллийн хяналт шалгалтын ажлын талаар-Албан тушаалтны авлига, ашиг сонирхлын зөрчилтэй холбогдох асуудлыг шалгуулахаар хандсан 399, өмнөх оны үлдэгдэл 48, нийт 447 гомдол, мэдээллийг хүлээн авснаас тайлант хугацаанд 415-ийг хянан шийдвэрлэсэн бөгөөд 32 ажиллагаанд хянагдаж байна. Өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулбал, 9 нэгжээр буюу 2.2 хувиар, хянан шийдвэрлэсэн гомдол, мэдээлэл 31 нэгжээр буюу 7.5 хувиар өсч, шийдвэрлэлт 92.8 хувьтай байна. Хянан шалгасан гомдол, мэдээллээс 55 албан тушаалтанд холбогдох зөрчил тогтоогдож, хуульд заасан үндэслэлээр буцаасан 22, гэмт хэргийн шинжтэй гэж үзэж шилжүүлсэн 73, бусад байгууллагад харьяаллын дагуу шилжүүлсэн 79, гомдлоо буцаасан 1, зөрчил илрээгүй 185 байна.

Хүснэгт Гомдол, мэдээллийн шийдвэрлэлт

Хяналт шалгалтаар тогтоогдсон нөхцөл байдлын талаар нийт гомдол гаргагчдын 84.1 хувьд албан бичгээр, 15.9 хувьд амаар болон утсаар мэдэгдсэн.

Тайлант хугацаанд хүлээж авсан нийт гомдол, мэдээллийн 246 буюу 61.6 хувийг УБ, 153 буюу 38,3 хувийг орон нутгаас ирүүлсэн байна.

Шалган шийдвэрлэсэн гомдол, мэдээллийг агуулгын хувьд авч үзвэл, албаны эрх мэдэл буюу албан тушаалын байдлаа урвуулсан, хэтрүүлсэн 16.6 хувийг, албан тушаалын байдлаа ашиглан өөртөө болон бусдад давуу байдал олгосон 4.7 хувийг, ашиг сонирхлын зөрчилтэй хууль бус томилгоо, шийдвэр гаргасан 27.0 хувийг, бусад 52.1 хувийг тус тус эзэлж байна.

Гомдол, мэдээлэлд дурьдсан нөхцөл байдлыг хянан шалгаж, хууль зөрчсөн 20 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулж, хууль бус шийдвэрийг хүчингүй болгуулан, ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх эсхүл олон нийтийн зүгээс ашиг сонирхлын зөрчилтэй гэж үзэх нөхцлийг үүсгэж байгаа талаар мэдэгдэж, анхааруулав.

Нийтийн албанд томилогдохоор нэр дэвшсэн этгээдийн хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлэг /ХАСУМ/-ийг хянасан талаар-5683 этгээдийн мэдүүлгийг хүлээн авснаас

5623-г хянан шийдвэрлэж холбогдох байгууллагад хариуг хүргүүлсэн, одоо 60 мэдүүлэг хянЗагдаж байна. Хянасан мэдүүлгээс 2033-ыг нь цахим системээр хүлээн авсан нь нийт урьдчилсан мэдүүлгийн 35.7 хувийг эзэлж байна. 3

2019 онд 8 агентлаг, 5 аймаг зэрэг 40 байгууллага цахим системд бүрэн холбогдоод байсан бол 2020 оны эхний хагас жилд 8 байгууллагыг нэмж холбосноор одоогийн байдлаар төрийн болон нутгийн захиргааны 48 байгууллага /Сангийн яам, Эрчим хүчний яам, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам, ЦЕГ, ЭМНДЕГ, Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, Гаалийн Ерөнхий газар, УЕПГ, Үндэсний аудитын газар, НДЕГ, “Улаанбаатар төмөр зам ХГГ, Увс, Завхан, Өвөрхангай, Төв, Баян-Өлгий, Баянхонгор аймгийн Засаг даргын Тамгын газар/, тэдгээрийн 530 салбар, нэгжийг цахим системд холбоод байна.

Хянан шалгасан мэдүүлгээс ашиг сонирхлын зөрчил үүсэж болохуйц нөхцөл байдлыг тогтоож, анхааруулсан 258, шаардлага хангаагүй үндэслэлээр 232 мэдүүлгийг буцаан хүргүүлж, 4 нэр дэвшигч тухайн албан үүргийг хэрэгжүүлэхэд илт ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх нөхцөл байдал тогтоогдож байгааг эрх бүхий албан тушаалтанд мэдэгдсэн байна.

Хүснэгт 10 Хянан шалгасан хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлэг

	Хүлээн авсан	Хянасан	Үүнээс:					Үлдэгдэл
			АСЗ үүсэх нөхцөл байдал тогтоогдоогүй	АСЗ үүсэх нөхцөл байдлыг анхааруулсан	Илт ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх	Хуульд зааснаар буцаасан	Нарийвчлан шалгах	
2019 оны эхний хагас жил	5122	4957	4287	435	19	214	2	165
2019 оны эхний хагас жил	5683	5623	5129	258	4	232	0	60

2020 оны тоон үзүүлэлтийг өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад хүлээн авсан ХАСУМ 561 нэгжээр буюу 10 хувиар, хянасан мэдүүлэг 11.8 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Хяналт шалгалтаар хариуцлага тооцуулсан байдал-Мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн хяналт шалгалтаар албан тушаалд томилогдсон өдрөөс хойш мэдүүлгээ хуулийн хугацаанд гаргаагүй 3, давхар ажил эрхлэлтийг мэдүүлээгүй-5, ХАСХОМ-ийн хяналт шалгалтаар хөрөнгө, орлогоо худал мэдүүлсэн 24, ашиг сонирхлын зөрчлийн тухай хууль тогтоомж зөрчсөн 20, нийт 52 албан тушаалтанд Авлигын эсрэг хууль болон Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд заасан хариуцлага тооцуулсан байна.

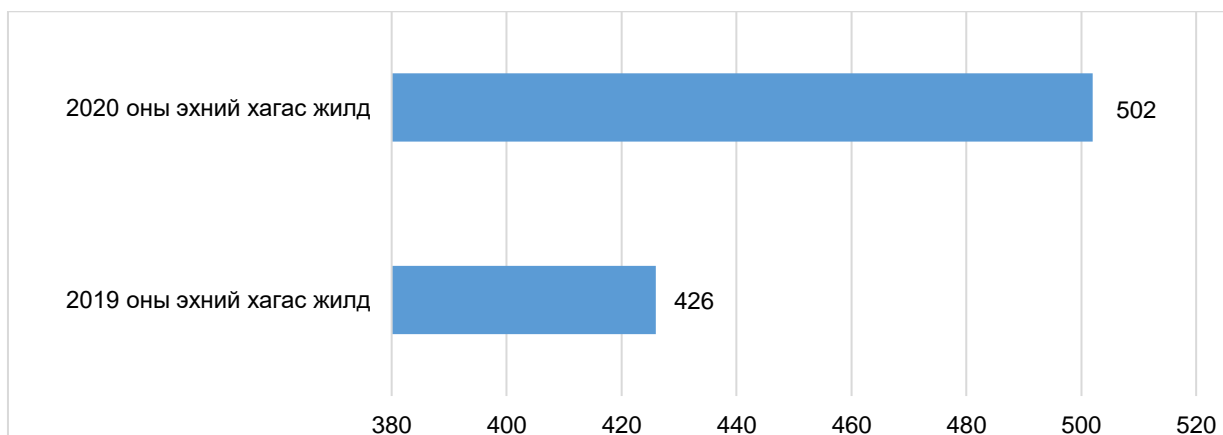
Хүснэгт 11 Хариуцлага тооцуулсан байдал

№	Хариуцлагын төрөл	Шалгалтын төрлөөр			Хариуцлага тооцуулсан албан тушаалтны тоо
		Мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн	ХАСХОМ-ийн	Өргөдөл, гомдлын	
1	Сануулсан	4	1	1	6
2	Цалинг бууруулсан	4	19	17	40
3	Албан тушаал бууруулсан	-	-	1	1
4	Албанаас халсан	-	4	1	5
		8	24	20	52

Дөрөв. Мөрдөн шалгах ажлын талаар:

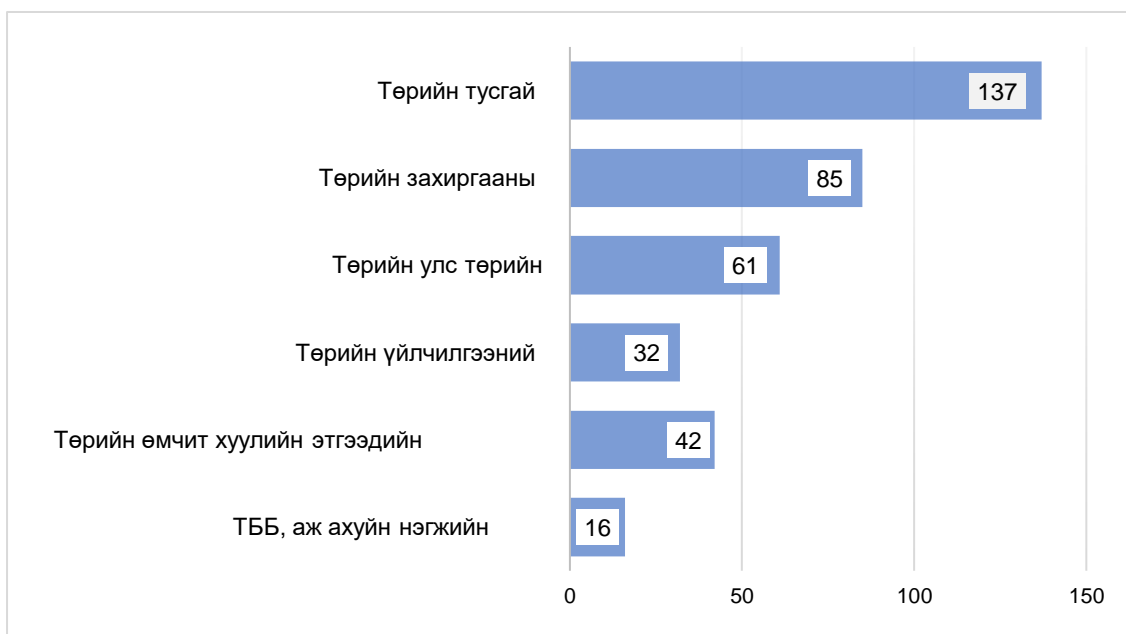
Гэмт хэргийн шинжтэй гомдол, мэдээллийн талаар-Байгууллагын хэмжээнд 2020 оны эхний хагас жилд иргэн, байгууллага, аж ахуйн нэгж, албан тушаалтнаас гаргасан **1236** гомдол, мэдээлэл хүлээн авснаас Мөрдөн шалгах хэлтэст 676 буюу 54.7 хувь нь хуваарилагдсан байна. Үүнээс 502 гомдол, мэдээллийг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шалгаж шийдвэрлэж, 153 гомдол, мэдээллийг Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд заасны дагуу харьяалах байгууллагад нь шилжүүлсэн. Хянан шийдвэрлэсэн гомдол мэдээлэл өмнөх оны мөн үеэс 76 нэгжээр буюу 17.8 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт 12 Шалгаж, шийдвэрлэсэн гэмт хэргийн шинжтэй гомдол, мэдээлэл

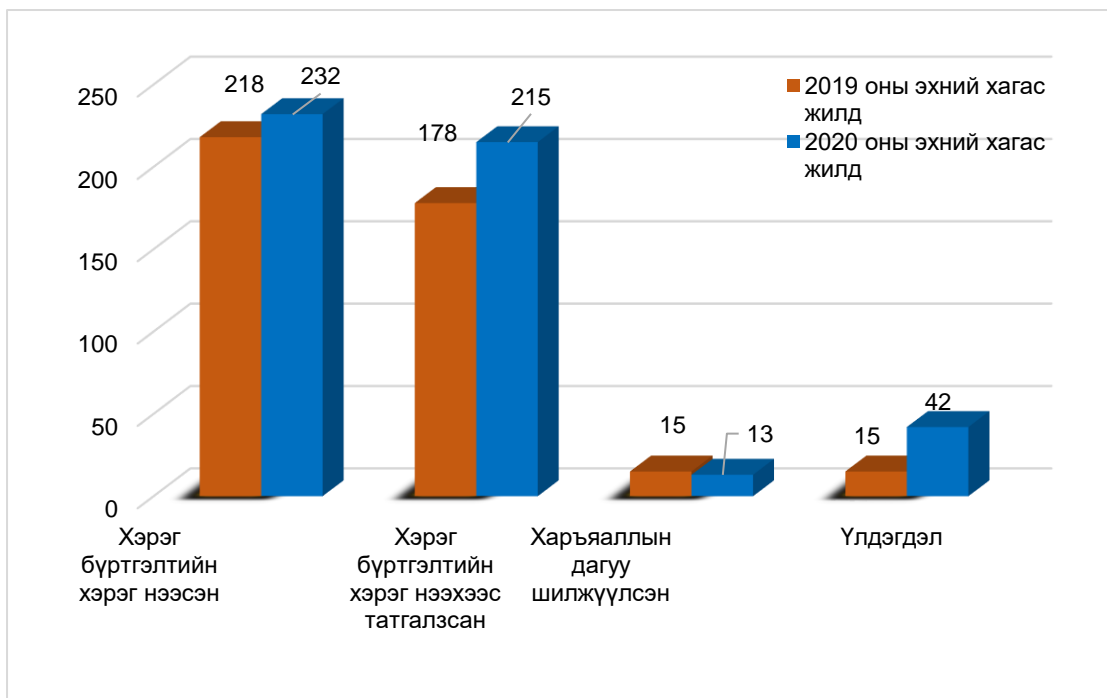
Гомдол, мэдээллийг холбогдсон албан тушаалын ангиллаар нь авч үзвэл: төрийн улс төрийн 61, төрийн захиргааны 85, төрийн тусгай 137, төрийн үйлчилгээний 32, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн 42, бусад буюу хувийн хэвшил, аж ахуйн нэгж, төрийн бус байгууллагын 16 байна.

Хүснэгт 13 Гомдол мэдээлэлд холбогдох албан тушаалтны ангилал

Хүлээн авч шалгасан 502 гомдол, мэдээллээс 232 гомдол, мэдээлэл буюу 46.2 хувьд хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээх, 215 гомдол, мэдээлэл буюу 42.8 хувьд хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээхээс татгалзах, 13 гомдол, мэдээлэл буюу 2.6 хувийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх саналтай тус тус прокурорт шилжүүлж, 42 гомдол, мэдээллийн үлдэгдэлтэй, шийдвэрлэлт 91.6 хувьтай байна.

Хүснэгт 14 Гэмт хэргийн шинжтэй гомдол, мэдээллийн шийдвэрлэлт

Мөрдөн шалгах хэлтэст хүлээн авч шалгасан 502 гомдол, мэдээллийн 316 буюу 62.9 хувийг Улаанбаатар, 186 буюу 37.1 хувийг орон нутгийн прокурорын хяналтын харьяалалтай гомдол, мэдээлэл эзэлж байна.

Эрүүгийн хэргийн талаар-Авлигын гэмт хэргийн илрүүлэлт өмнөх оны мөн үеэс 23,0 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Тайлант хугацаанд хуульд заасан харьяаллын 1108 үйлдэлтэй, 440 холбогдогчтой, 969 хэрэгт хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын ажиллагаа явуулсныг өмнө оны мөн үетэй харьцуулбал, 16.18 хувийн өсөлттэй байна. /2019.06-834 хэрэг/

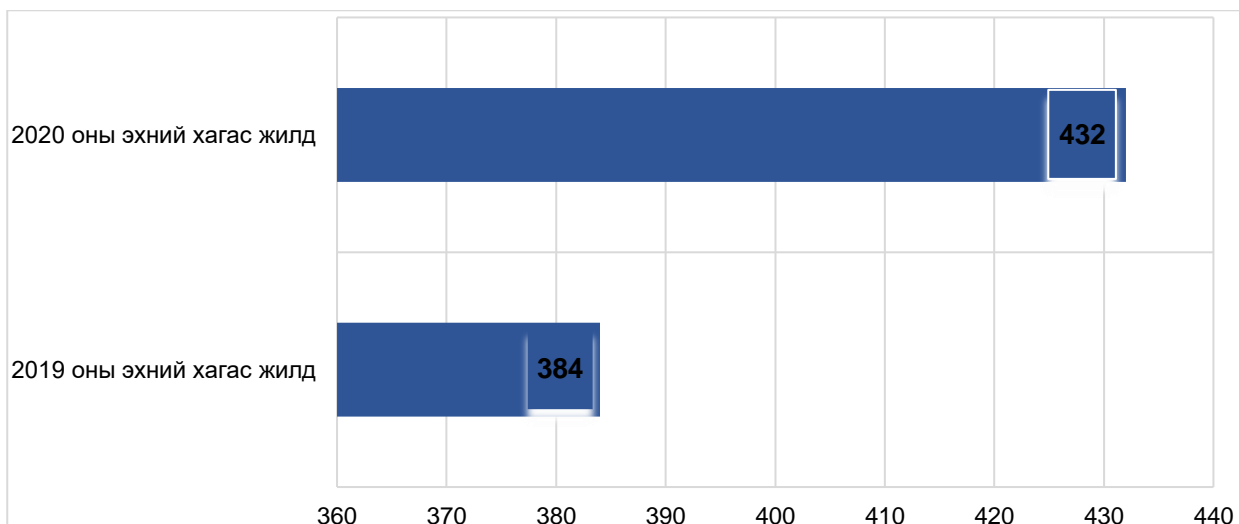
Нийт шалгасан хэргийн 151 буюу 15.6 хувийг шүүхэд шилжүүлэх саналтай, 323 буюу 33.3 хувийг хэрэг бүртгэлтийн хэрэг хаах саналтай, 30 буюу 3.1 хувийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх саналтай прокурорт шилжүүлж, 26 хэргийг нэгтгэн шалгаж, 7 хэргийг түдгэлзүүлж, одоо 432 эрүүгийн хэргийн үлдэгдэлтэй байгаагаас хэрэг бүртгэлтийн 378 хэрэг, мөрдөн байцаалтын 54 хэрэг байна.

Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан хэргийн шийдвэрлэлт 54.7 хувьтай, шүүхээр 50 хэрэг эцэслэн шийдвэрлэгдсэн байна.

Хүснэгт 15 Хэргийн шийдвэрлэлт

Хүснэгт 16 Ажиллагаанд байгаа хэрэг /өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал/

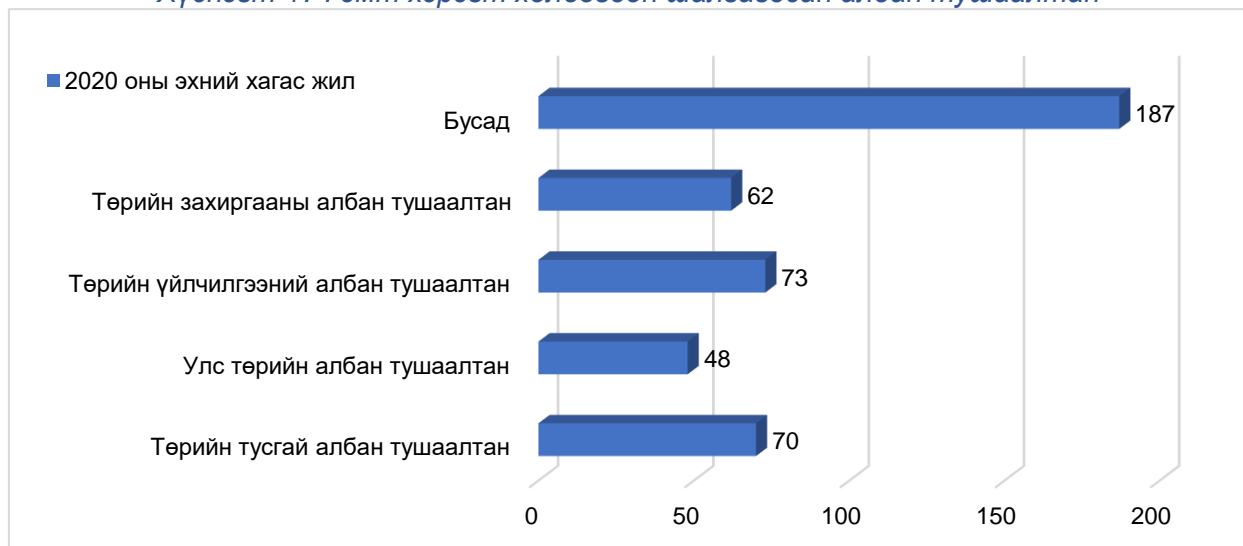

Мөрдөгч нарын ажлын ачааллыг авч үзвэл дунджаар 1 мөрдөгч 12.5 гомдол, мэдээлэл, 24.2 эрүүгийн хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсныг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал, гомдол мэдээлэл дунджаар 1.7 нэгжээр буурч, эрүүгийн хэрэг 3.6 нэгжээр өссөн үзүүлэлттэй байна.

Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан хэргийг Эрүүгийн хуулийн зүйл, хэсгээр ангилбал:
 Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйл /Эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах/-569 буюу 51.4 хувь,
 Эрүүгийн хуулийн 22.4 дүгээр зүйл /Хахууль авах/-141 буюу 12.7 хувь,
 Эрүүгийн хуулийн 22.5 дугаар зүйл /Хахууль өгөх/-78 буюу 7.0 хувь,
 Эрүүгийн хуулийн 22.8 дугаар зүйл /Төсвийн хөрөнгийг зориулалтын бусаар зарцуулах/-17 буюу 1.5 хувь,
 Эрүүгийн хуулийн 22.10 дугаар зүйл /Үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжих/-35 буюу 3.2 хувь,
 Эрүүгийн хуулийн 22.12 дугаар зүйл /Хуулийн этгээдийн эрх мэдлийг урвуулан ашиглах/-15 буюу 1.4 хувь,
 Эрүүгийн хуулийн 18.6 дугаар зүйл /Мөнгө угаах/-25 буюу 2.3 хувь,
 Эрүүгийн хуулийн 21.12 дугаар зүйл. /Эрүү шүүлт тулгах/-40 буюу 3.6 хувь
 Бусад хэрэг 186 буюу 16.8 хувийг тус тус эзэлж байна.

Хэрэгт холбогдон шалгагдсан этгээдийн 48 буюу 10.9 хувийг төрийн улс төрийн, 62 буюу 14.1 хувийг төрийн захиргааны, 70 буюу 15.9 хувийг төрийн тусгай, 73 буюу 16.6 хувийг төрийн үйлчилгээний, 187 буюу 42.5 хувийг төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгжийн албан тушаалтан болон хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжийн албан тушаалтан, иргэн эзэлж байна.

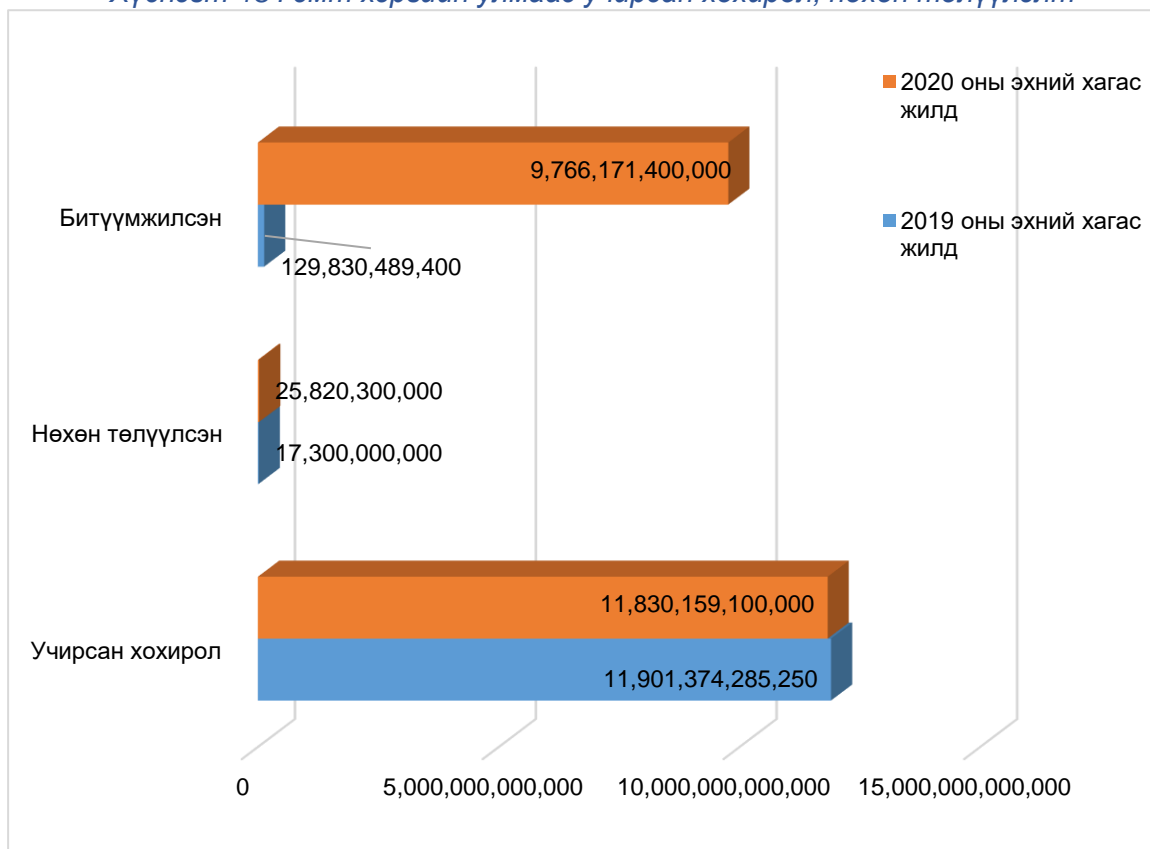
Хүснэгт 17 Гэмт хэрэгт холбогдон шалгагдсан албан тушаалтан

2020 оны эхний хагас жилд шалгагдсан гэмт хэргийн улмаас 11,830,159,1 сая /арван нэгэн их наяд найман зуун гучин сая, нэг зуун тавин есөн мянга нэг зуу/ төгрөгийн хохирол учирснаас мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад 25,820,3 сая /хорин таван тэрбум, найман зуун хорин сая, гурван зуун мянга/ төгрөгийн хохирлыг нөхөн төлүүлж, үл хөдлөх, хөдлөх, байр, орон сууц, автомашин, тоног төхөөрөмж зэрэг 9,766,171,4 сая /есөн их наяд долоон зуун жаран зургаан сая нэг зуун далан нэгэн мянга дөрвөн зуу/ төгрөгөөр үнэлэгдэх эд хөрөнгө болон бэлэн мөнгийг битүүмжлэн хамгаалсан байна.

Үүнийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол нөхөн төлүүлэлт 1.5 дахин, битүүмжлэн хамгаалсан хөрөнгө 75 дахин тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт 18 Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт

Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн эрүүгийн хэргийн талаар-2019 оны эхний 6 сарын байдлаар шүүхэд шилжүүлэх саналтай шилжүүлсэн 29 /20.9 хувь/ эрүүгийн хэрэг шүүхээр шийдвэрлэгдэж байсан бол 2020 оны эхний хагас жилд 50 буюу 33.1 хувийг шүүхээр эцэслэн шийдвэрлэсэн байна. Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэрэг өмнөх оны мөн үеэс 12.5 хувиар өссөн байна. Үүнд: Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газрын дарга Ч.Алтанхуяг нарт холбогдох, Чингис хаан банкны гүйцэтгэх захирал н.Сандагдорж нарт холбогдох, ХХАХҮЯ-ны төрийн нарийн бичгийн дарга Д.Энхбат, Улаанбаатар төмөр зам ХНН-ийн дарга Л.Пүрэвбаатарт холбогдох, Шүүхийн шинжилгээний хүрээлэнгийн Криминалистикийн шинжилгээний газрын дарга Д.Адилбаяр нарт холбогдох, Салхитын мөнгөний ордны хэрэг буюу нэр бүхий шүүгч нарт холбогдох, Хан-Уул дүүргийн газрын албаны дарга Ч.Мөнхбаярт холбогдох, Жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн захирал С.Төгсбилэг нарт холбогдох, Боловсролын зээлийн сангийн захирал П.Лхагвасүрэн, Тээврийн цагдаагийн албаны ахлах мөрдөгч Б.Отгонд холбогдох, Боловсролын зээлийн сангийн захирал П.Лхагвасүрэнд холбогдох зэрэг хэргүүд шүүхээр шийдвэрлэгдсэн байна.